

[Accueil](#)[Revenir à l'accueil](#)[Collection Mythologiae libri decem, Francfort, André Wechel, 1581](#)[Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre III](#)[Item Mythologia, Francfort, 1581 - II, 10 : De Pluto](#)

Mythologia, Francfort, 1581 - II, 10 : De Pluto

Auteur(s) : Conti, Natale

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre X

Ce document a pour résumé :

[Mythologia, Francfort, 1581 - X \[19\] : De Pluto](#)

Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre II

Ce document est une version augmentée de :

[Mythologia, Venise, 1567 - II, 10 : De Pluto](#)

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre II

[Mythologie, Lyon, 1612 - II, 10 : De Plute](#)

est une traduction de ce document

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre II

[Mythologie, Paris, 1627 - II, 11 : De Plute](#)

est une transformation de ce document

Informations sur la notice

Auteurs de la notice [Équipe Mythologia](#)

Mentions légales

- Fiche : [Projet Mythologia](#) (CRIMEL, URCA ; IUF) ; [projet EMAN](#), Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : [Münchener DigitalisierungsZentrum](#) (MDZ).

Présentation du document

Publication [Francfort, André Wechel, 1581](#)

Exemplaire [Regensburg \(Allemagne\), Staatliche Bibliothek, 999/Hist.pol.1307](#)

Formatin-8

langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Paginationp. 181-187

Des dieux, des monstres et des humains

Entités mythologiques et historiques [Plute](#)

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 28/12/2018 Dernière modification le 28/04/2023

vehebatur Pluto, cum sine sceleribus nemo profus brevi ditescere possit. quidam putarunt Plutonium esse dictum regem mortuorum, quia primus ille inuenerit sepulturas & exequias, cum prius cadauera sine ullo cultu passim ut contingebat sepelirentur, aut etiam inhumata feris relinquerentur. atque de Plutone satis, nunc de Pluto pertractemus.

De Pluto. CAP. X.

PLUTONEM sapientes antiqui vim ac naturam esse terrae crediderunt, quamuis illi diuitiarum etiam nonnulli tribuerint imperium. At Pluto nemo est quin omnibus suffragis distribuendarum diuitiarum munus concessum esse sciat: quem Cerere & Iasione natum commemorauit Hesiodus in Theogonia:

αμύτηρ μὲν πλῦτον ἔγειατο διαΐαων

ἰασίῳ ἢ ἤμῃ μῆτις ἰρατῆ φιλότητι.

Alma Ceres Plutum peperit coniuncta in amore

Iasio Herus Cretes in diuite regno.

Theocritus in tertia Aegloga significasse videtur dormientem Iasionem fuisse à Cerere adamatum, cum illum inter eos commemorauerit, qui dormientes à Deabus adamati fuerunt, ut est in his:

ζαλαῖος δὲ μὲν ἰμὲν ὁ τὸν ἄτροπον ὕπνον ἰαύων

ἔτ' ὄνμῖον, ζαλῶ δὲ φίλα γούνα ἰασίοντα.

Epidymia uelim scriptum posse profundo

Dormio inuitari, sum simul amulius Iasioni.

Hunc Deum caecum esse tradiderunt, & cuiusmodi ab Aristophane in comœdia introducitur, quod passus est à Ioue propter inuidiam: cum antea, dum acutissime videret, ad viros bonos tantum accederet, multi que flagitiosi homines rerum necessariatum inopia perirent, ut ex his carminibus indicatur,

ὁ τῆς μετέτ' ἰδρασιν ἀσθρῶ πρὸς φθιῶν.

ἰγὼ γὰρ ὦν μεράκιον ἠπέλησ' ὅτι

ὡς τὲς δικαίους καὶ σοφῶς καὶ κερμίους

μότες χαλιόμιλιν ὁ δὲ μ' ἰπέισσι τυφλόν,

ἠπμὴ διαγιγνώσκουσι τέτων μηδ' ἰσα.

ἔτσι ἰκῆνοι τοῖσι χερσῶσι φθιῶν.

Hu Iupiter me affecit inuidens viri.

Puer inuitatus ipse quod sum, me fore

Solis bonis, solis viri prudentibus

*Domeficum: tunc ille me cecum facit,
Ne quem bonum, ne quem malum dignoscere.*
Sic u bonis, sic inuidet prudentibus.

Hunc eundem Deorum omnium timidissimum finxerunt antiqui, sicuti testatus est Euripides in Phœnissis;

δ'φλόν δ' ὁ πλεῖστος καὶ φιλόψυχον κακόν.

Plutus timidus, vita suaq; amans malum.

Quare ad hoc festiuè allusit is poeta qui inquit;
*Nocte iter ingressus gladium contumq; timebis,
Aut mota ad lunam trepidabis arundinis umbram.
Cantabit vacuus coram latrone viator.*

Quidam omnium Deorum maximè perniciosum esse crediderunt, in quem etiam Timocreon Rhodius epicus poeta scoliū siue coniuuale carmen conscripsit, cuius est initium:

ὦ φίλιε ὦ τυφλὲ πλεῖτε μήτ' οἱ γῆ, μήτ' οἱ θαλάττῃ,

μήτ' οἱ ἠπειρῷ φανήμισαι πυτὶ,

ἀλλὰ τάρταρόν τι ναιεῖν κ' ἀχίροισα.

διὰ σὲ γὰρ πάσι τ' οἱ ἀνθρώποις κακῶ.

Debetis cæce Plute neque in terra, neque in mari,

Neque in continente apparuisse unquam,

Sed tartarum habitare, atque Acheronta.

Per te enim omnia inter homines mala.

Hunc Deum esse minimè cæcum existimauit Theocritus cum dicat: τυφλός δ' ἐκ αὐτῶς ὁ πλεῖστος: cæcus nō ipse Plutus.

Sic etiam Plato primo de Legibus scribit Plutum non solum non esse cæcum, sed etiam acutissimè cernere; τί τωρτον δὲ δὴ πλεῖστος, ἢ τυφλός, ἀλλ' ἔξῃ βλέπων ἄριστ' ἅμ' ἔπιτι φρονήσας.

Quartum autem Plutus, non cæcus, sed acutè videns qua prudentia sunt adiuncta. Hic Plutus Deus esse creditus est à nonnullis, maioriq; honore cultus, quàm Dij cæteri: vt scripsit Theognis;

ἔ σὲ μάτην ὦ πλεῖτε βροτοὶ τιμῶσι μάλα.

ἢ γὰρ βραδύως τὴν κεκότητα φέρεις.

Num merito caluere vris te maximè Plute?

Nequitia facile est pondera ferre tibi. Et alibi;

πλεῖτε θεῶν καλίσσε καὶ ἰμπεροῦσα πάντων,

ταῦ σὲ καὶ κακῶς ὄν, γίγνεται ἐνδλός ἀνὴρ.

Optime cunctarum Plute & dulcissime rerum,

Vel prauis, tecum vir bonus esse ferat.

Non

Non tamen inuito inuitus est monstrum Paupertas, nisi voluntaria sit, quae ad infimum vergat, in quam nos his Graecis carminibus aliquando lusimus.

Ἡ πείνα σιδήμασσι δ' ἀλλήμονας ἀνδρας
 Ἄ θανάτων πάντων ἀλγιστάσθαι θιά.
 Ἄ χροὸς ἀπὸ δαίμων, πένον, ὁ αἰεὶ σι γιγαθῶς.
 Ἄ ροῖνα δ' ἔ πάμπαν, εἰ ἔδ' ἔ γω αἰαλίγοις.
 οὐδὲ μὲν ἔδ' ἔ βροτῶν, ἔδ' οὐλόγω ἰσιν ἰσικὸς
 τῆτο τίρας, πᾶσαι καὶ κακότητι φέρη.
 Τρατάρη ἰν φιλότητι μετῶσε μιλάμπερος ἢ Νύξ
 Ἡ ἔ τήκα δ' ἀλαίσι πῆμα κακεῖο βροστοῖς.
 Ἐ χε τίθησιν δ' ἀκλήων πολλὸν ἀριθμόν
 μαίωσις πρώταις ὀκλαδὸν Ἄ φροσῶν.
 Ἄ ργὲ ἔδ' ἔτατο τὸ βροίφος, ὁ τρεῖ φη, ἢ δ' ἀτίταμοσ'
 Ἄ λυαχίτων Τρυφή μαζὸν ἰεπο πέρε.
 Σπαργάνισι δ' ἔ ἄθυμια ὡς ἠκὸς ἀτέχτως
 Ἐ ζῶν ἔ κρυερῶν καὶ γὰρ ἔ γαστο τότε.
 Ἐ ἔδ' ἔ ττε θέρου τε φίλος καὶ θρήνη ἰταίρας
 Ἄ τρυφίρας ἔ χρο αἰν ἀπεμφομένους.
 Ἄ γχο, ἔ ρεμὶ ἔ πατ' αὐτῆ συμπαίερε βήττω
 Ἄ πορία τε κακῆ, Ἄ φιλία τε κέρη.
 Οὐκτι γέντο τίρας θνητοῖς φοβιρῶτιρον ἄλλο,
 οὐδ' ἔ χροὸν μάμοσ τοῖε μαχαρίασι θεοῖς.
 Ἐ ττο γὰρ ἔ φθύγων κατὰ τὸν μιχακήτια πόττεν
 Ἄ μπερος, ἔ τρεμὶ βίνθια, ἔ ἔκ ἀνίκαε'
 οὐτε θῆω μῆνιτῶσε, ἔε κατὰ πῆλ' ἔπιτορκῆ.
 οὐτε πῆνοι κατὰ γῶν, ἔ τιά τ' ἄ μ. ὀ ἀπῶν,
 ὄσων τῆε πείνας ἔνοφίρον βλίμμ'. ἀθρία καὶ γὰρ
 πρῶτραπιν ἔ φθύγν' ἔ θηια δ' ἔ τὰ κακῶν.
 ἄλλον, καὶ ἔ νοποτμον, ἀταιδῆ, πᾶσι γέλοισιν,
 καθέρου, ἄπιστον ἔ πη πῆντα πείνα.
 Ἄ φροια δ' ἔ σθηε, καὶ ἀλήττω, πῆλωχορ, ἄνυπτε,
 Ἄ ἔ λισι, ἀγροῖαον, παύγειν ὡς τὶ τῆχης.
 πᾶσαι ἀτυχίας βῆδρῶν τὰ πῆθια ταρατῆ
 Ἡ περὶ ἀνθρώπων ἔκρυόσθη βίον.
 Ἐ πρὸς ἀρχομένε ὄσ' ἀνθια γίντα ὄρη,
 Ἡ δ' ὄσθηε κερπῆε ἢ καλ' ὄπῶρα φέρη,
 τῶσα πᾶρασι κακῆ πείνα ἔ χηε, τῶσα βίβηλα,
 τῶσ' ἄλλοτ' αὐτῆν γὰρ τίε καν ἀριθμὸς ἔη.

Ἦν ἄρισθ' αἰεὶ κινεῖται νικητῆ μίτρος, ἢ χαλᾶζει,
 αἰεὶ δ' εἰ ἀποθραύει μίτρον ὄκκ' ἀνίμας.
 Οὔτις εὖσ' ἰσθ' ἀδιδεῖ πινυχοῦ χάρις, ὅτις ἀποισα.
 Οὔτε πίσις ζώων ἐν λέγει, οὔτε θανόν.
 Οὔ ποτε τις πένιας σκοπελόν κικόν ἤπ' ἔτ' ἀπ' ἡμῶν.
 Οὐ μὲ τὸν πλῆτον γόν χαρίντα θιόν.
 Τῶν ἰκατόν τεῶν βροφείδ' ἴκασι μὴ τε θάλασσα,
 μὴ τε προσέδ' ἄσπ' πολάκισι ἰχθυοφάγοι.
 Τῶν χιλίων χίλιοι κικὸδ' αἰμαρῆσισι πίσηται.
 Ἐχθισαν πένια γίνετο πῆμα βροτοῖς.
 Ἐστὶ τίλοις πένιας ὀλοώτεροι ἐδ' ἐν ἰδίῳ.
 πλην τῆς Ἀδίκιας, ἢ μάλα δ' ἠ κακίων.

*Improba Pauperes nocuit mortalibus una
 Plus superis cunctis, fama, grauisq; Dea.
 Vestibus & gaudet laceris, & pallida semper
 Ora fame est: nec mas, famina & illa nec est:
 Non est illa hominis similis, non illa animanti.
 Hoc monstrum secum tristia cuncta tulit.
 Tartarus hanc genuit Noctis coniunctus, at illa
 Pama Viri facta est, exitiumq; graue.
 Sordida nutricum fuit illi copia multa:
 Nam fuit obstetrix improba Stultitia,
 Segnitates cepit, quam nutrit inde puellam:
 Discinlumq; dedit vbera Delicium.
 Vilibus arte carens inuoluit Inertia pannis
 Frigor a per bruma: hoc tempore nata fuit.
 Se comitem querulam mox illi iunxit Egestas,
 Cui Pauor & Lullus charus amicus erat.
 Hinc Solitudo atque Pudor colludere sueti:
 Et mala Formido, nulla & Amicitia.
 Nec magis horrendum monstrum mortalibus ortum est,
 Inuisum superis caliculis de magis.
 Hoc fugiens per manseriferum mare nauita Ventos
 Mercator spernit, nec maris alta timet:
 Nec tanti superum facit, has cum peieret, iram,
 Non qua fert tellus, qua que pericla mare,
 Quanta Pauperie aspectum torum. inde malorum
 Anfugere hortatur plurima turb a procul.
 Iure quidem: infelix, seruus, ridendus, inerti que*

Est

Est pauper, pudor huic excidit atque fides.
Insomnis, demens, querulus, mendicus, & erro est,
Implacidus, ludum stantis in orbe Dea.
Pauperies est una mali certissima sedes,
Vita superposita est qua lacrymosa virum.
Quot flores sereno nascuntur tempore, & quot
Vtilis autumnus dulcia poma tulit;
Tot mala Pauperiem, tot pone impura sequuntur,
Tot delira, qui hac dinumerare queat?
Sed citius quando conuellunt robor a Ventis,
Percipias numerum grandinis atque niui.
Pramia seruato donat pro paupere nemo.
Vivat, & vel pereat nulla inopis ratio est.
Pauperia illa sus scopulum nemo attigit unquam;
Testificor Pluti numina magna Dei.
Nauibus è centum hand sorbet Neptunus & unda
Sape decem, reliqua marmorata tuta secant:
Sint inopes si mille, & i debis mille misellos.
Pauperies cunctis denique dira luct.
Qua pestis non ulla virum nocet acrius urgens.
Est peior multo sed tamen improbitas.

Hunc Deum, quem alii potentissimum putarunt, quidam crediderunt imbecillum ac debilem esse, quia sine virtute non posset homines ad honores extollere, aut elatos retinere. quare scire dictum est,

εὐτ' ἀρετῆς ἀτερ ὄλβος ἰπίσταται ἀνδρῶν ἀσέβων,
εὐτ' ἀρετῆ ἀφίπυς.

Tollere mortales nequeunt virtute carentes
Diuitia, aut inopem virtus.

Nam utraque conspirent necesse est ad mortalium felicitatem. Filiam habuit Euribeam, de qua meminit Apollodorus lib. 2. Bybliothece. Sed insulsus est omnino qui Plutum aut fuisse Deum, aut fuisse aliquid omnino putari: quoniam antiqui singulis animorum motibus proprios Deos prefecerunt, ne quid diuina providentia non gubernari crederetur.

¶ Nunc quid hæc significant perquiramus. Plutus è Cerere & Iasionè natus esse dicitur, quoniam opes è prædiorum prouentu, & ex agricolarum diligentia nascuntur. Est autem dictus Iasion à τὴν ἰά. Δαί, siue à medendo, quia Ceres medetur inopix

mortalium. Quòd Plutus factus est cæcus à Ioue, quoniam viris bonis Iupiter inuideret. quid hoc tam scelestum & impium facinus significat? an potest bonitas diuina impuris fauere, ac bonos persequi? Cùm Iupiter sit fatum, & vis illa mentis diuinæ quæ res humanas gubernat, cùm modò huc, modò illuc facultates pro arcano & inexplicabili Dei iudicio transferat, arbitrati sunt nonnulli illud temere fieri, quare cæcum diuitiarum Deum esse dixerunt. Hoc autem ita accidit, quia diuitiarum possessio illis non solum concedebatur, qui vel ingenio, vel robore, vel aliquo virtutis genere præstarent cæteris, ac seruatum fuit apud antiquos, sicuti testatur Lucretius libro sexto,

Et pecudes, & agras diuisere, atque dedere

Pro facie cuiusque, & pro viribus, ingenioq;

Neque tamen præmium virtutibus oportuit proponi diuitias, cùm virtus per se expetenda sit à viris bonis. Nam qui propter præmium virtutis virtutem amplectitur, aut vitia relinquit propter metum pœnarum, is non est planè vir bonus: iure igitur Plutus factus est cæcus à Ioue. Hanc potèntissimum existimarunt ac nobilem, quia & virtuti diuitiæ vulgo adæquentur, cùm tamen vera nobilitas sola sit virtus; ac vulgus quod caret virtute, pro ea introduxit opes. Deinde cùm multitudo hominum creuisset, aucta que fuisset singulorum audacia & inertia, leges latæ sunt, prædia singulis assignata, & certis agrorum termini statuti. Inde rapinæ, latrocinia, rerum alienarum direptiones inceptæ. Cùm igitur alij pro comparandis opibus nulli labori parcerent, nullumque periculum deuitarent, quibus tamen repugnante fortuna nihil commodi accidebat, aliis contra omnia succederent feliciter, nunc cæcam fortunam, nunc cæcum diuitiarum Deum appellarunt. Atque ita ficta est fabula, quòd cùm Plutus antea fuisset perspicax, Iupiter viris bonis, ad quos prius solos accedebat, inuidit: & idcirco illum cæcum fecit, qui nullo postea delectu ad quosuis accedere coactus est. Vulgus enim mortalium ea quæ sunt, quorum certam causam non videant, non quidem diuina prouidentia gubernari, sed fortuito accidere arbitrantur. Tantus honor postea diuitiis accessit, vel quòd illæ non sine prudentia & industria parari cœperint, vel quòd multa commoda humanæ vitæ præberent, vt Plutus nullo Deorum fuerit

fuerit habitus inferior. Nunc verò virtus omnis, & scientia, & probitas sanctissimæ diuitiarum Maiestati cedere cogitur: maioremque honorem obtinet is, qui largiri potest cum libeat, quamuis sit amens, & sicarius, & latro, quam prudentissimus quisque, & integerrimus, & qui multa beneficia in omnes ciues suos contulerit.

NATALIS CO- MITIS MYTHO- LOGIÆ

LIBER TERTIVS.

Quam præclare dicta de inferis excogitata sint ab antiquis.

SAPIENTISSIMI & optimi sanè illi homines fuerunt, illustris. Campeggi, qui primi inter mortales hanc opinionem introduxerunt, quòd anima nostra immortalis existens, postquam fuerit ex his corporum vinculis soluta, ad severissimos iudices accedat, ibique pro meritis vel ingentia præmia, vel gravissima supplicia sortiatur. Nam si nulla esset veræ religionis, si nulla Christianæ veritatis cognitio, poterat tamen vel ratio ista ita homines ad probitatem informare, ut se potius præmiis dignos præberent, quam ut vitare supplicia conarentur: quam ipsam veritatem Iesus Christus postea clarius intelligere volentibus omnibus nationibus explicavit. Quid enim tam potest ab omnibus sceleribus animos hominum retrahere, quam si sibi persuaserint omnibus tum reddendam esse anteactæ vitæ rationem, cum neque mentiri, neque tergiversari licebit; sed omnia quæ fuerint nefariè in vita commissa, uniuersis gentibus conspicua, tanquam maculæ, aut putrescentes pustulæ in corpore apparebunt? Quæ leges ciuiles, quæ consuetudo ciuitatum, quæ seueritas iudiciorum tantum potest in animis hominum? His enim neglectis multa flagitia clam committi possunt, & nonnulli tormenta parui faciunt, & mortem, si res ita poscat, æquissimo animo perferunt. At ubi nequæ